

KÄLLUNDAGRISENS LIV

I den här utställningen får du veta hur grisuppfödningen går till på Källunda Gård och hur vi arbetar för att grisarna ska ha det bra samtidigt som de kommer till nytta i jordbruket. På den här sidan ser du en översikt över de olika delarna av grisarnas liv och på följande tavlor får du veta mer om varje del.

SUGGOR PÅ SEMESTER

SMÅGRISARNA FÖDS

SUGGAN & GALTEN

SUGGOR & SMÅGRISAR

**UPPFÖDNING AV
SLAKTGRISAR**

VADDÅ EKOLOGISKT?

DJURSKYDD & HÄLSA

MOBILE ORGANIC PIGGERY

SMÅGRISARNA FÖDS

Till vår BB-avdelning kommer den dräktiga suggan när det är dags för grisningen. Inför födseln bäddar hon noga med halm och ser till att det är rent och snyggt. Hon får runt tio kultingar per kull. Så fort de kommer ut letar de upp en spene och börjar dia. En del uppfödare fixerar suggan efter grisningen så att hon inte av misstag ska lägga sig på smågrisarna. Vi gör inte så, istället är boxarna i vår BB-avdelning utformade så att smågrisarna lätt ska kunna komma undan när suggan lägger sig eller vänder sig.

Den första tiden ligger smågrisarna mest i en hög och sover, ibland under värmelampan, ibland tätt intill suggan. De diar mycket och växer snabbt. Efter ett par dagar är det full fart i boxen när smågrisarna busar och brottas. Förutom mjölken behöver smågrisarna mycket mineraler, speciellt järn. I naturen löser de det genom att äta jord och därför tar vi in jord och gröna växter till dem i boxen.

Inom en vecka efter födseln är det dags för kastrering. Det är hangrisarna, galtarna, som kastreras för att köttet inte senare ska smaka illa. Vi utför kastreringen själva och använder lokalbedövning. Hongrisarna, som kallas gyltor, kastreras inte.

SUGGOR & SMÅGRISAR

Ett par dagar efter kastreringen är det dags för suggan och smågrisarna att flytta ut. De får bo i ett av våra flyttbara hus eller i en hage med elstängsel. Så fort småttingarna kommer ut kör de trynena i jorden och börjar böka.

Efter fyra veckor börjar smågrisarna äta spannmålsfoder men de fortsätter att dia så länge som de får för suggan. Enligt KRAVs regler ska smågrisarna vara tillsammans med suggan minst sex veckor, men hos oss blir det runt nio veckor eller tills suggan tröttnar på att ha ett gäng småttingar i hasorna hela dagarna och kommer hem självmant!

SUGGAN & GALTEN

När smågrisarna klarar sig utan suggan tar vi hem henne till stallet där galten ivrigt väntar. Miljöombytet och galtens uppvaktningar gör att suggan efter 4-5 dagar blir brunstig och då blir hon antingen betäckt av galten eller seminerad med köpta spermier från en avelsgalt. Sedan får hon stanna inne i stallet ett litet tag och vila för att undvika missfall. Vi undersöker henne med ultraljud för att se om hon blivit dräktig. Om hon inte blivit dräktig brunstar hon igen efter tre veckor. En sugga får en kull smågrisar ungefär var sjunde månad och totalt kan hon få mellan åtta och tolv kullar under sitt liv.

Den gris som dominerar dagens svenska grisuppfödning är Pigghamgrisen. Den får vi genom att betäcka en sugga som är en korsning mellan raserna Lantras och Yorkshire med en galt av rasen Hampshire. Den har fint kött och god tillväxt men är inte anpassad till det uteliv som våra grisar lever. Därför har vi har bedrivit egen avel i snart tio generationer av suggor och resultatet har blivit vår tuffa, tåliga och friska Källundagris. Den har längre ben och nos, är hårigare, växer långsammare och har ett fantastiskt, lite rödare och fetare kött.

SUGGOR PÅ SEMESTER

Suggornas dräktighet varar i knappt fyra månader. Under den tiden har de semester någons på våra marker, till exempel i förra årets potatisåker där de letar upp de potatisar vi missade att ta upp vid skörden, i skogen där de bereder marken för nya träd eller på en vall som ska brytas upp för nya odlingar. När det är en vecka kvar av dräktigheten får suggorna komma in i stallets BB-avdelning för att förbereda sig för grisningen.

UPPFÖDNING AV SLAKTGRISAR

När smågrisarna klarar sig utan suggan får de flytta till ett av våra mobila grishus. Grisar är allätare och tycker om att själva få söka upp sin föda. De betar gräs och andra gröna växter och bökar upp rötter ur jorden. Därför har vi en hage till huset där grisarna kan böka och beta så mycket de vill. Varje dag flyttar vi fram huset så att grisarna får ny mark i hagen. En femtedel av näringsbehovet hämtar de själva från marken, resten får de från ett foder som består av en blandning av spanmål och baljväxter som vi maler till ett grovt mjöl. Den största delen av fodret odlar vi själva på gården och en liten del köper vi från andra odlare i Skåne. Våra grisar äter ingen importerad soja.

Så länge det går att böka i marken har vi grisarna ute och flyttar dem varje dag. När marken fryser tar vi hem grishuset och ställer dem på en betongplatta så att vi kan ta tillvara på gödseln. För att grisarna ska kunna böka även på vintern får de halm, ensilage och potatis.

Till sist kommer dagen då det är dags att slakta grisarna. Då är de cirka 8 månader och väger 110 kg. Vi hämtar ett litet gäng om tre till sex grisar i hagen och kör dem själva till slakteriet i en specialanpassad hästtransport. Vi samarbetar med några små lokala KRAV-certifierade slakterier som slaktar grisarna en i taget utan stress. Köttet levererar vi till utvalda butiker eller säljer som köttlådor direkt till kunder på gården.

VADDÅ EKOLOGISKT?

I Sverige finns två regelverk för ekologisk produktion. Bara produkter som följer reglerna i EUs förordning om ekologisk produktion får kallas ekologiska och märkas med EU-lövet. EUs regler är minimiregler som gäller i hela EU.

I Sverige har vi också KRAVs regler för ekologisk produktion. Skillnaderna mellan EU-ekologiskt och KRAV är stora när det gäller grishållning. EU-ekologiska grisar får visserligen gå ut, men att det räcker med att de vistas på en betongplatta. Då får de inte utlopp för sin starkaste instinkt, att böka i jorden. KRAV-grisar får gå ute och beta och böka på sommaren. Fler exempel på vad som gäller för KRAV-grisar utöver EUs minimiregler:

- De har ett gyttjebad där de kan svalka sig när det är varmt
- Suggorna får plats och material till att bädda och bygga bo när de ska grisa
- Minst hälften av fodret är producerat på gården där grisarna föds upp. Då kan man inte ha lika många grisar per ytenhet, vilket minskar risken för näringsläckage.
- KRAV har särskilda regler för slakt, som är strängare än svensk lag.

När det gäller griskött är det alltså KRAV-märkt som gäller för den som vill att grisen ska ha ett riktigt bra liv. Självkänt är Källundagrisen KRAV-märkt!

DJURSKYDD & HÄLSA

Att djuren har det bra tycker vi är en förutsättning för att djuruppfödning ska vara etiskt försvarbart. För oss betyder det att de får utlopp för sina naturliga betenden, skyddas mot sjukdomar och skador och till sist transporteras och slaktas på ett så stressfritt sätt som möjligt.

Grisar behöver en skyddad och isolerad plats att sova på, jord att böka i, gröna växter att beta, tillräckligt med foder och vatten, skydd och svalka mot sol och värme och halm att bygga bo i när de ska grisa. Vårt sätt att föda upp grisar är anpassat för att tillgodose alla dessa behov.

Vi arbetar förebyggande mot skador och sjukdomar. Vid behov vaccinerar vi grisarna mot skabb och avmaskar dem. När en gris blir sjuk behandlar vi den enligt veterinärens ordination, men våra grisar får aldrig antibiotika i förebyggande syfte. Våra grisars hälsa och välmående kontrolleras regelbundet av länsstyrelsens och KRAVs inspektörer och vi är också frivilligt anslutna till Svenska Djurhälsan som gör årliga besök.

De grisraser som används i dagens grisfabriker är inte anpassade för ett naturligt liv utomhus och drabbas lättare av sjukdomar och skador. Den ekologiska grisuppfödningen behöver raser som är tåligare och friskare. Efter snart tio generatörer av egen avel har vi fått fram vår Källundagris som är en riktigt frisk, tålig och trevlig gris.

MOBILE ORGANIC PIGGERY - MOP

Under de år vi har fött upp grisar på Källunda har vi funderat mycket på hur vi på bästa sätt kan tillgodose grisarnas behov och samtidigt hushålla med resurser genom att utnyttja deras potential som medhjälpare i jordbruket. Grisar luckrar, ogräsrensar och gödslar jorden där de drar fram för att leta efter mat. De mår bra av att hela tiden få ny mark, då lämnar de sin gödsel och eventuella sjukdomar och parasiter bakom sig.

Lösningen för oss har blivit ett system som vi kallar för Mobile Organic Piggery, MOP, ett mobilt grishus med tillhörande hage. Huset, som vi kör ut på en åker som behöver bearbetas, blir hem till 20-30 grisar. I huset finns vattentank, fodersilo och en automatisk utfodringsanläggning. Varje dag flyttas huset fram över åkern så att grisarna får ny mark i hagen. Huset har en solpanel som producerar den el som behövs för att driva utfodring och framflyttning. Det är alltså ett riktigt klimatsmart system som 2013 belönades med Region Skånes Miljöpris.

Vi tillverkar MOP-systemet i vår egen verkstad på gården och levererar till andra grisuppfödare runt om i landet.